

**Een archeologisch inventariserend
veldonderzoek (IVO) door middel van een
bureauonderzoek en boringen aan het
Jachtlustplein te Twello, gemeente Voorst
(Gld.).**

H. Buitenhuis

ARC-Rapporten 2003-79

Groningen
22 december 2003
ISSN 1574-6887

1 Inleiding

1.1 Objectgegevens

ARC-Projectcode	2003/317
Provincie	Gelderland
Gemeente	Voorst
Plaats	Twello
Toponiem	Jachtlustplein
Kaartblad	12D
Coördinaten	203.550/471.950
Periode	–
Type object	–
Type bodem	Zand
Geomorfologie	Beekhelling

1.2 Aanleiding voor het onderzoek

In opdracht van de gemeente Voorst heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een bureauonderzoek en boringen uitgevoerd op een terrein gelegen achter de sporthal aan het Jachtlustplein te Twello, gemeente Voorst. Het booronderzoek is uitgevoerd op 17 december 2003 door dr. H. Buitenhuis en drs. ing. G.J. de Roller. Het is de intensie van de gemeente dit gebied te herinrichten.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksterrein is gelegen in het centrum van Twello, vlak naast de Twellose Beek, achter de sporthal aan het Jachtlustplein (afb. 1). Het huidige gebruik is grasland in een parkachtige omgeving, omzoomd door aangeplant oud bos. Het onderzochte terrein is 20×60 m groot.

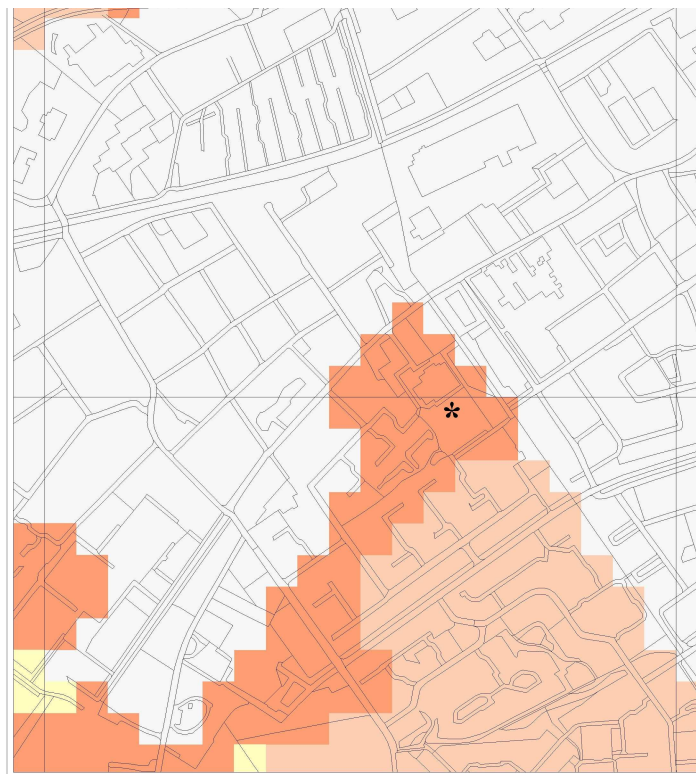
1.4 Doel van het onderzoek

Het onderzoek had als doel te komen tot een archeologische waardering van het terrein en de mate van verstoring van eventueel aanwezige archeologie door de voorgenomen activiteiten vast te stellen.

1.5 Werkwijze

Om de doelstelling te kunnen verwezenlijken zijn op het onderzoeksterrein in totaal vijf boringen gezet ten behoeve van de archeologie (afb. 2). Deze boringen zijn verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele, indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boringen zijn op de hoeken en in het centrum van het terrein geplaatst.

De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten (afb. 3). Vervolgens is de

Legenda

* WAARNEMINGEN

MONUMENTEN

- archeologische betekenis
- archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde

GRID_1KM

TOP10

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

PROVINCIES

0 100 m

ROB
ArchisII

Afbeelding 1 De ligging van het onderzoeksgebied (*) op de IKAW van Twello. Bron: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Archis II (zie tevens afb. 2).

bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot.

Voor het boren is gebruik gemaakt van een verlengbare edelmanboor met een diameter van 8 cm. Naast het boren is, voor zover mogelijk, een oppervlaktekartering uitgevoerd, bestaande uit het aflopen van het gehele terrein en het inspecteren van allerlei ontsluitingen waaronder molshopen. De vondstzichtbaarheid was beperkt omdat het grootste deel van het terrein door gras is bedekt.

2 Resultaten

2.1 Bureauonderzoek en geo-archeologische context

De archeologische verwachting van het onderzoeksterrein is volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW 2e generatie) middelhoog tot hoog. Deze waardering is gebaseerd op de ligging van het terrein op een helling, vlak naast de Twellose Beek. Hoewel beekhellingen vaak te nat zijn geweest voor bewoning, zijn het wel gebieden die in het verleden intensief kunnen zijn gebruikt. Op de Gemeentekaart van de Atlas van Kuijpers uit 1875¹ is te zien dat het terrein toendertijd onbebouwd was. Ook op de Minutenkaart uit 1827² kan worden vastgesteld, dat er voor dit terrein langs de beek geen bebouwing wordt aangegeven. Uit Twello zijn drie meldingen bekend in Archis (Archeologisch informatiesysteem voor Nederland):

- 1 waarnemingsnummer 6922: een neolitische stenen bijl, gevonden tijdens graafwerkzaamheden in de Schoolstraat, circa 500 m ten westen van het onderzoeksterrein,
- 2 waarnemingsnummer 3091: vroegmiddeleeuws aardewerk afkomstig uit opgebrachte aarde, ongeveer 1000 m ten noorden van het onderzoeksterrein,
- 3 waarnemingsnummer 45734: aardewerk uit de IJzertijd en andere archeologische indicatoren die ten zuiden van het onderzoeksterrein zijn aangetroffen tijdens een booronderzoek bij 'Achter 't Holthuis' (De Wit 2001).

Geen van de meldingen lijkt van direct belang voor het onderzochte terrein.

2.2 Bodemopbouw

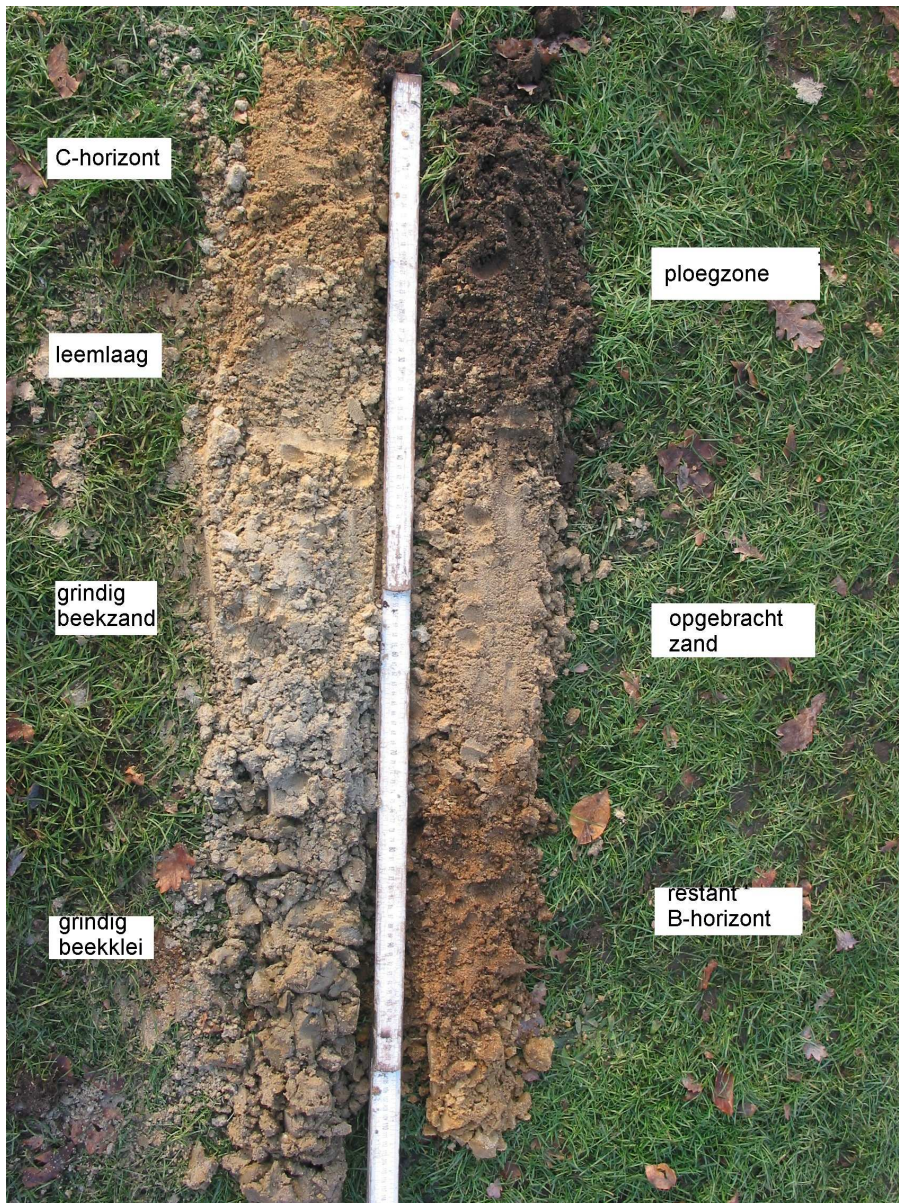
De bodemopbouw is in alle vijf boringen praktisch identiek (zie bijlage 2 en afb. 3). Van onder naar boven bestaat de bodem uit grindige beekklei, die van grindig beekzand naar niet-grinding zand overgaat. Op een diepte van ongeveer 140 cm beneden maaiveld is een licht-lemige laag aangetroffen. Daarop bevindt zich een zandlaag van matig fijn zand, met op een diepte van 70–80 cm beneden maaiveld een iets bruinere, licht humeuze, laag, die als restant van een B-horizont van een oude bodem wordt geïnterpreteerd. Deze laag gaat over in een zandlaag, soms gemengd met resten van de oude bodem tot een diepte van 40–50 cm beneden maaiveld. De bovenste laag is de ploegzone, die is afgedekt met een graslaag.

¹<http://www.rat.de/kuijsten/atlas/ge>

²<http://dewoonomgeving.nl/index>

Afbeelding 2 Boorpuntenkaart Jachtlustplein. Kaart: H. Buitenhuis.

Afbeelding 3 Resultaat van de boring in kolom 1. Foto: H. Buitenhuis.

2.3 Vondsten

Tijdens het onderzoek zijn er geen vondsten aangetroffen in de boringen, noch in de ontsluitingen of aan het oppervlak van het terrein.

3 Conclusies

Op het terrein bestaat de bodem uit een door de beek afgezet pakket van klei en zand. Nadat de beek was dichtgeslibd, is het terrein verder overdekt met matig fijn zand, mogelijk ook door de beek aangevoerd. Een licht-lemige laag op 140 cm diepte, wijst op een overstromingsfase. Daarna is er wederom zand afgezet, waarin zich in het verleden vermoedelijk een zwakke podzolbodem heeft kunnen ontwikkelen. Hiervan is echter weinig over. Tijdens de inrichting van het terrein als parkgebied is op het terrein een pakket zand opgebracht, waarbij de oude bodem zodanig is verstoord, dat alleen een restant van de oude B-horizont nog enigszins intact is gebleven. Het is op en in deze oude bodem, dat in het verleden menselijke activiteiten zich kunnen hebben afgespeeld. De top van deze oude bodem echter, waarin vondstmateriaal en archeologische sporen bewaard kunnen zijn, is niet meer aanwezig.

4 Aanbeveling

Gezien de conclusie dat de oude bodem, waarop en waarin zich in het verleden menselijke activiteiten konden afspelen, niet meer intact aanwezig is, kan worden aangenomen, dat het terrein van geringe archeologische waarde is. Ook het ontbreken van archeologische indicatoren in de boringen en van meldingen in de directe omgeving, geeft aan dat er slechts een geringe verwachting is om op dit terrein nog restanten van archeologie aan te treffen. Aanbevolen wordt, het terrein vrij te geven voor de geplande activiteiten. De ontwikkelaar van het gebied wordt er echter op gewezen, dat eventuele sporen en vondsten die toch nog worden aangetroffen, onverwijld aan het bevoegd gezag dienen te worden gemeld.

Literatuur

Wit, M.J.M. de (red.), 2001. *Aanvullende Archeologische Inventarisaties en Onderzoeken in 2000: Groningen, Middelstum, Ter Apel, Blessum, Stiens, Workum, Emmen, Hoogeveen, Torenveen, Duiven, Epse, Kesteren, Oosterbeek, Twello en Zelhem*. Groningen (ARC-Publicaties 45).

Bijlage 1 Boorstaten

De afkortingen die in de tabel gebruikt worden:

FZ	zand	h1	zwak humeus	Zs1	zand, zwak siltig
g1	zwak grindig	h3	sterk humeus		
g2	matig grindig	Kz1	klei, zwak zandig		

boring 1

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
35	FZ	h3	scherp	donkergrijs	
75	FZ		scherp	lichtbruin	zwak ijzerrijk, opgebracht zand
95	FZ		scherp	bruin	matig ijzerrijk, gevlekt, restant oude bodem
123	FZ		geleidelijk	roodgeel	sterk ijzerrijk, C-horizont
140	Zs1		geleidelijk	geelgrijs	zwak ijzerrijk
170	FZ	g1	scherp	grijs	zwak ijzerrijk
200	Kz1	g1	geleidelijk	bruingrijs	zwak ijzerrijk, weinig plantenresten
220	FZ	g1		bruingrijs	matig fijn zand

boring 2

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
30	FZ	h3	scherp	donkergrijs	
65	FZ		scherp	lichtbruingeel	zwak ijzerrijk, opgebracht zand
90	FZ		geleidelijk	geelbruin	matig ijzerrijk, gevlekt, restant oude bodem
120	FZ		scherp	lichtbruingrijs	sterk ijzerrijk, C-horizont
140	Zs1	g1	geleidelijk	grijs	zwak ijzerrijk
180	FZ	g1	scherp	grijs	zwak ijzerrijk
190	Kz1	g1		bruingrijs	

boring 3

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
40	FZ	h3	scherp	donkergrijs	
88	FZ		geleidelijk	lichtbruin	zwak ijzerrijk, gevlekt, opgebracht zand met verstoorde oude bodem
105	FZ		geleidelijk	bruin	matig ijzerrijk, restant verstoorde bodem
140	FZ		scherp	geelgrijs	zwak ijzerrijk, C-horizont
145	Zs1		geleidelijk	geelgrijs	zwak ijzerrijk
160	FZ	g1	scherp	geelgrijs	
205	FZ	g1	scherp	grijs	
210	Kz1	g1		grijs	

boring 4

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
50	FZ	h3	scherp	donkergrijs	
95	FZ		scherp	geelgrijs	zwak ijzerrijk
128	FZ	h1	scherp	bruin	restant oude bodem
145	FZ		geleidelijk	geelgrijs	
160	Zs1		geleidelijk	grijs	zwak ijzerrijk
220	FZ	g2		grijs	zwak ijzerrijk

boring 5

<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
50	FZ	h3	scherp	donkergrijs	
100	FZ		diffuus	lichtbruingrijs	zwak ijzerrijk, gevlekt, opgebracht zand met oude bodem resten
110	FZ		geleidelijk	bruin	zwak ijzerrijk, restant oude bodem
120	FZ		geleidelijk	geelgrijs	zwak ijzerrijk
135	Zs1		geleidelijk	grijs	zwak ijzerrijk
155	FZ		diffuus	grijs	
210	FZ	g2	geleidelijk	grijs	
220	Kz1	g1		grijs	